

Bilaga till utredning - Länsgemensam rekrytering av familjehem och kontaktfamiljer (Utdrag från tidigare beslutsunderlag)

Förhoppningar på en gemensam rekryteringsenhet

Kompetens och kvalitet

Kompetensen hos familjehemmen höjs när de får bättre och mer frekvent utbildning. De som arbetar inom enheten får en spetskompetens som de kan bistå kommunerna med. Genom detta kan matchningen mellan familjehem och barn bli bättre vilket kan göra att problem med rekrytering minimeras eller undviks.

Tillgång

Antalet intresserade familjehem och kontaktfamiljer ökar förhoppningsvis precis som för Familjepoolen. Kommunerna har fler familjehem att välja mellan vilket kan förbättra matchningen.

Likhet

Kommunerna blir tvungna att arbeta ihop sig så att skillnaderna mellan kommunerna inte blir så stora när det gäller arbetet med familjehemsvården.

Effektivitet

Genom att genomföra gemensamma rekryteringskampanjer blir dessa mer kostnadseffektiva. Familjehem och kontaktfamiljer tappas inte bort därför att ingen i ordinarie organisation har tid att höra av sig när frågan är aktuell för familjen. Utbildningar går att hålla regelbundet och även med specialinriktningar för att ge de familjer som har specifika utbildningsbehov det de behöver.

Ekonomi

Genom att kanske slippa anlita konsulentstödda familjehem eller HVB pga avsaknad av familjehem i den utsträckning som görs idag sparas pengar. Om matchning och stöd till familjehemmen blir bättre kan det innebära färre sammanbrott vilket i sin tur kan ge en betydande ekonomisk vinst på sikt, vilken dock är svår att påvisa.

Farhågor med en gemensam rekryteringsenhet

Avstånd

Det kan innebära resor för familjehem, biologiska föräldrar, barn, socialsekreterare och för personalen på en gemensam enhet. När avståndet blir längre kan också kunskap om familjer gå förlorad.

Samarbetsproblem

Det kan bli svårt att enas ifall värderingar och riktlinjer kring familjehemsvården skiljer sig alltför mycket åt mellan kommunerna. Om efterfrågan på familjehem och kontaktfamiljer blir större än tillgången så kan det bli svårt att fördela dem vilket kan medföra oenighet och det finns en risk att det uppstår en känsla av orättvisa.

Ekonomi

I vissa kommuner där situationen redan är mycket pressad blir det svårt att hitta ekonomiska resurser för att bidra till en gemensam enhet.

Otillräckliga resurser

Enheten måste bli tillräckligt stor så att uppgifterna kan utföras på ett bra sätt. Det är också viktigt att inte kommunerna drar ner på resurser för uppföljningen av de placerade barnen för att ge dessa resurser till en gemensam enhet.

Olika modeller

Det är intressant att titta på andra grupper av kommuner som slagit sig samman för att gemensamt rekrytera familjehem. Nedan följer en beskrivning av fyra olika varianter. Den variant som arbetsgruppen ser som mest intressant och som här redovisas sist, men mest ingående är Familjepoolen. I Jönköpings kommun finns idag en rekryteringsgrupp som servar de tre lokalkontoren med familjehem och kontaktfamiljer. Denna organisation liknar på många sätt Familjepoolen, fast i miniatyr. Det är därför också viktigt att tillvarata de erfarenheter som Jönköpings kommun har av sin organisation.

Familjehemssamverkan i Norr

Luleå, Piteå, Boden, Kalix, Älvsbyn och Haparanda kommuner samverkar vad gäller familjehem till tonåringar. Egentligen kan denna verksamhet kanske mer liknas vid en slags konsulentstött verksamhet för svårplacerade barn i kommunal regi.

Verksamheten har ingen myndighetsutövning.

Från början var detta ett FOU-projekt med 4 kommuner, som permanentades hösten 09. Tillsammans har kommunerna ca 180 - 190.000 invånare och avståndet från de yttre delarna av området är 20-30 mil.

Verksamheten är förlagd till Luleå som är huvudman. Man har en styrgrupp där de olika kommunernas socialchefer representerar. Dessutom finns en arbetsgrupp, som

mer tar beslut i detaljfrågor. I arbetsgruppen sitter cheferna för familjehemsvården i de olika kommunerna. Kommunerna betalar i proportion till befolkningsmängd.

Personalen utgörs av två familjehemskonsulenter och en verksamhetschef på deltid. Uppdraget för verksamheten är att rekrytera, utreda, handleda och stödja familjehemmen, som tar emot de ungdomar som annars är svårplacerade och kräver mycket av sina familjehem. Familjehemskonsulenterna finns tillgängliga i stort sett dygnet runt och har i genomsnitt ansvar för 12-14 familjehem. Familjehemsverksamheten själva uppger att det i deras familjehem är mycket sällsynt med sammanbrott med anledning av att familjehemmen inte orkar eller vill fortsätta.

Kommunernas erfarenheter av Familjehemssamverkan i Norr

Två av kommunerna som ingår i Familjehemssamverkan i Norr har tillfrågats om sina erfarenheter av verksamheten.

De tillfrågade kommunerna är samstämmiga i sina åsikter om att det finns många positiva delar med denna samverkan. De anser sig bli mycket avlastade i sina svåraste tonårsplaceringar. Framförallt får familjehemmen betydligt bättre stöd, men även kommunerna kan få stöd i sina överväganden. Familjehemssamverkan har större möjligheter att matcha barn till rätt familjehem och tillsammans med det stöd de får innebär detta att familjehemmen är nöjda och orkar längre. En av de tillfrågade kommunerna poängterar att de inte haft något sammanbrott i de placeringar som Familjehemssamverkan tagit hand om, trots att det är svåra tonåringar.

De nackdelar som finns med denna samverkan är att det är brist på familjehem och därmed kan det bli lång väntetid. Ibland så lång att det blir nödvändigt att hitta andra lösningar. Ytterligare en nackdel kan vara att små kommuner som inte använder tjänsten lika mycket som de större, upplever att de inte får lika stor valuta för pengarna. Å andra sidan konstaterar kommunerna att denna verksamhet innebär en lägre kostnad än att använda en konsulentstödd verksamhet.

KAK

Köping, Arboga, Kungsör startade sin gemensamma verksamhet 2007. Samarbetet syftade till att ge ett bättre stöd till familjehemmen. Man erbjuder idag familjehemmen tätare kontakt, stöd och utbildning.

Verksamheten är förlagd till Arboga och personalstyrkan består av 3,75 familjehemssekreterare, samt 0.5 arbetsledare. Handläggarna sitter tillsammans men

har kvar sin tillhörighet till sina ”gamla” kommuner. Budget och personalfrågor sköts av respektive kommun. Familjehemssekreterarna arbetar i olika sitt datasystem.

Verksamheten har till uppgift att rekrytera, utreda och stödja familjehem, kontaktfamiljer och kontaktpersoner till barn 0 – 20 år. Socialsekreterarna lämnar en remiss och föredrar ärendet.

Det positiva med denna verksamhet anser de själva, är att de är en arbetsgrupp med kollegor som har liknande arbetsuppgifter istället för att de sitter själva i respektive kommun. Det finns därigenom också en större möjlighet till utveckling och kvalitetssäkring i arbetet. Kommunerna får fler familjehem att välja bland och det blir en samsyn kring riktlinjer för ersättning mm mellan kommunerna. Det negativa är att personalen fortfarande är anställda i respektive kommun. Personalen anser själva att det är en stor nackdel att ha olika chefer, olika lönesättning osv.

Kommunernas erfarenheter av KAK-samverkan

Kontakt har tagits med två av de tre kommunerna som ingår i denna samverkan. De är eniga om att innan samverkan konkurrerade de om samma familjehem vilket också trissade upp kostnaderna för familjehemsersättningarna. Eftersom kommunerna är små innebar familjehemsarbetet tidigare ett ensamarbete. Nu har familjehemssekreterarna kollegor vilket gör att de har fått en bättre kvalitet, mer tid för familjehemmen och en tidsvinst i och med att andra socialsekreterare inte behöver rycka in och hjälpa till i familjehemsarbetet på samma sätt längre. Cheferna i de två kommunerna konstaterar att det finns många fler fördelar än nackdelar och att det känns tryggt att veta att de är professionella.

Kommunerna fick frågan vad de tycker att Jönköpings län bör tänka på om det ska inrättas en gemensam rekryteringsenhet. Här följer råden:

- Ta god tid på er och försök att jobba ihop olika kulturer så att det finns samsyn.
- Personalen måste vilja jobba i den gemensamma enheten.
- Det behövs en tydlig arbetsfördelning.
- Arbetsledning är viktigt.
- Bra med gemensamma riktlinjer samt med mandat och politisk förankring.

Familjehemsresursen i Skåne och Kronoberg

Verksamheten drivs i aktiebolagsform och ägs gemensamt av Kommunalförbundet VoB Kronoberg och Kommunförbundet i Skåne. Intresserade kommuner sluter avtal med dem. Antal kommuner som har avtal varierar men brukar ligga på ca tio stycken.

Ett avtal kostar 75 000: -/år och gäller för tre ärenden. Ärenden utöver avtal kostar 25 000: -. Familjehemsresursen säljer sina tjänster även till dem som inte har avtal. I dessa fall betalar kommunerna 38 000: -/ärende.

Från september 2012 arbetar tre personer i verksamheten. Familjeresursens uppdrag är att rekrytera, förmedla, utreda, utbilda och handleda familjehem. Enheten har ingen myndighetsutövning.

Kommunernas erfarenheter av Familjehemsresursen

Kontakt har tagits med två kommuner som köper tjänster från Familjehemsresursen. I en av dessa kommuner vill personalen inte ha kvar avtalet. De vill behålla pengarna och göra arbetet själva. Personalen anser att Familjehemsresursen inte har samma krav på familjehemmens kvalitet som kommunen själva, och den andra kommunen konstaterade att det kan vara svårt när de inte själva känner familjerna samt att det kan ta för lång tid att färdigställa utredningarna. Det finns också åsikter om att det märks att det är vinstdrivande företag och att den lilla kommunen inte blir prioriterad. De familjehem som rekryteras ligger oftast inte i den del av södra Sverige där den ena av kommunerna ligger, utan mer i området runt Familjehemsresursens placering. Fördelarna med Familjehemsresursen är att när de har ett passande och färdigutrett familjehem så kan det gå väldigt fort att få till en placering. Dessutom kan det vara bra att ha ett ställe att vända sig till. För små kommuner kan det vara bra att inte behöva hantera detta moment och vara tillgängliga. Det poängteras också att det ligger ett stort ansvar på kommunerna att kommunicera med Familjehemsresursen och att man är tydlig med sina krav och förväntningar.

Familjepoolen

Familjepoolen är en av två delar i en gemensam enhet. Den andra är Jourhemspoolen. Till Familjepoolen är i dagsläget sex kommuner knutna; Solna, Sollentuna, Sigtuna, Sundbyberg, Upplands Väsby och Upplands Bro. Sammanlagt har dessa kommuner ca 280 000 inv, (Jönköpings län har ca 337 900 invånare). Kommunerna har sammanlagt ca 700 barn placerade, (Jönköpings län har ca 400 barn placerade).

Familjepoolen har som uppgift att rekrytera familjehem och kontaktfamiljer till de anslutna kommunerna. När dessa är rekryterade görs en första gallring och en liten utredning (ungefär motsvarande kontaktfamiljsutredning). Om familjen är aktuellt för en placering efter den första gallringen läggs det ut en anonym beskrivning av familjen på Familjepoolens internetsida (www.familjepoolen.se) där de anslutna kommunerna kan logga in. Därifrån kan kommunerna sedan visa intresse för familjerna och Familjepoolen kan förmedla en kontakt. Om familjehemmet sedan får ett uppdrag erbjuder enheten utbildning och till viss del också handledning.

Sollentuna är huvudman för den gemensamma verksamheten. Styrgruppen utgörs av kommunernas socialchefer och det finns också en referensgrupp med bou-chefer. Personalen utgörs av 3,75 familjehemskonsulenter, 0,75 assistent och 0,5 verksamhetsledare. Assistentens funktion är att ta hand om statistiken som är en viktig del av verksamheten, ta fram uppgifter inför olika typer av möten, fakturera kommunerna, bjuda in till utbildningar, möten mm och sköta allt praktiskt runt dessa.

Det finns en avtalad kostnadsfördelning mellan kommunerna som innebär att halva budgeten finansieras genom att kommunerna betalar procentuellt utifrån antal barn 0-18 år hemmavarande i kommunen per 1 november föregående år. Den andra halvan finansieras genom att kommunerna betalar procentuellt utifrån antal placerade barn 0-18 år per 1 november föregående år.

I början av Familjepoolens verksamhet ökade tillgången till familjehem med ca 200 procent från 2007 till 2009. Denna tillgång har nu stabiliserats. Kommunerna har också blivit kritiska till att det byggts upp en "bank" av familjehem utan tanke på att matcha de behov som kommunerna har. Till exempel har det funnits många familjehem som kan tänka sig små barn, medan behovet av familjehem till ungdomar varit betydligt större. Resultatet blev därför att trots den ökade tillgången till familjehem så upplevde kommunerna inte att de fick den hjälp de behövde. Under det senaste året har det därför gjorts förändringar och förtydliganden av uppdraget. Nu har kommunikationen mellan Familjepoolen och kommunerna förbättrats bl a genom att personalen på Familjepoolen numera har "kontaktkommuner" som de ansvarar för. Där har de till uppgift att ha kunskap om vilka barn som behöver familjehem och kontaktfamiljer, samt att kommunicera kontinuerligt. Dessutom har representanter från kommunerna blivit mer delaktiga i ledning, styrning och arbetsgrupper på Familjepoolen. För att vara mer transparenta tar också

Familjepoolen fram kontinuerlig statistik på vilka uppdrag de genomför. Alla inblandade upplever denna förändring som positiv.

Kommunernas erfarenheter från Familjehemspoolen

Efter arbetsgruppens studiebesök på Familjepoolen togs kontakt med ansvariga för familjehemsvården i fyra av de kommuner som är anslutna till Familjepoolen, samt en kommun som varit ansluten men nyligen sagt upp sitt avtal.

Samtliga kommuner beskriver att Familjepoolen, och kontakten mellan Familjepoolen och kommunerna den senaste tiden genomgått en förändring. Kommunerna är överens om att kontakten tidigare präglades av brister i kommunikationen där kommunerna satt och väntade på familjehem och Familjepoolen rekryterade en ”bank” av familjehem utan tanke på kommunernas behov att matcha familjehemmen till de barn som behövde placeras. Nu har Familjepoolen fått ett tydligare uppdrag att de ska ha en tät kommunikation med kommunerna för att hålla sig ajour med vilka barn som behöver familjehem och sedan koncentrera sin rekrytering till behoven. För att verksamheten ska fungera måste kommunerna också räkna med att intressera sig och vara delaktiga i rekryteringsenhetens arbete.

De svårigheter kommunerna ser med att ha en gemensam rekrytering är framförallt att det är brist på familjehem och att dessa således inte räcker för alla. Å andra sidan fanns samma problem även när kommunerna skötte sina rekryteringar själva. Det är vidare svårt att ha en gemensam rekryteringsenhet ifall kommunerna inte har en någorlunda liknande syn på familjehemsvård, ersättning till familjehem osv.

Vinsterna som kommunerna framhåller är att de slipper arbetsuppgiften med annonsering och att göra första sällningen. Det sparar en hel del tid. Flera kommuner nämner också att detta sätt att arbeta ger bra samarbete när det gäller familjehemsfrågor och att det innebär en kvalitetshöjning. Kommunerna är också mycket nöjda med den utbildning som familjehemmen och kontaktfamiljerna får från Familjepoolen. Vidare uttrycker de en tillfredsställelse att denna verksamhet sköts av kommunerna istället för att överlåtas på konsulentstödda organisationer.

Samtliga kommuner är överens om att de hittills fått en alltför liten del av sina familjehem från Familjepoolen, inte mer än ungefär en tredjedel av de familjehem som rekryterats. Samtidigt konstaterar kommunerna att det nu blivit en skillnad och

att de får fler familjehem från Familjepoolen, men att förändringen skett så nyligen att de ännu inte kan säga hur stor andel det nu handlar om.

Den kommun som avslutat sitt uppdrag beskriver att det beror på att de bytt chef och idag har en chef som inte ställer sig positiv till denna form av samverkan. I kommunen sparades det också in en tjänst i samband med att Familjepoolen startade vilket har fått mycket negativa konsekvenser. Kommunerna poängterar samstämmigt att Familjepoolen inte handlar om att göra besparingar, utan istället en kvalitetshöjning. De konstaterar att det kan ge en annan sorts vinst att göra saker tillsammans och att det ger andra värden. En chef säger ”Kvalitet går inte att mäta i pengar”.

Kommunerna fick frågan vad de tycker att Jönköpings län bör tänka på om det ska inrättas en gemensam rekryteringsenhet. Här följer råden:

- Var noggranna i igångsättandet så att alla är delaktiga och att det finns en vilja till samsyn i familjehemsfrågorna samt vad verksamhetens syfte är.
- Lägg inte enheten organisatoriskt i en stor kommun t ex. Jönköping. De andra kommunerna kommer att fundera över om de verkligen får samma service.
- Nära samarbete med tydlig struktur krävs.
- Kommunerna måste förbereda sig på att det krävs engagemang i den gemensamma enheten.
- Fundera över hur många kommuner som kan samarbeta smidigt.
- Tänk på att detta är en kvalitetshöjning och ingen besparing.
- Var förberedda på att tillgången till familjehem inte motsvarar behovet och det finns en risk att det blir konkurrens om familjerna.

Erfarenheter av rekryteringsgruppen, från lokalkontoren i Jönköping

I Jönköpings kommun finns det tre lokalkontor där all barnavård handläggs. Dessutom finns en rekryteringsgrupp som organisatoriskt är fristående från lokalkontoren. Gruppen har till uppgift att rekrytera familjehem, jourhem, kontaktfamiljer och kontaktpersoner. De ansvarar också för utbildning till familjehem samt stöd och handledning till jourhemmen. Den personalstyrka som är avsatt för rekrytering och utbildning av familjehem och kontaktfamiljer uppgår till ca 2,75 tjänster. Denna organisation liknar på många sätt Familjepoolen, men i mindre skala, och det är därför viktigt att också tillvarata de erfarenheter lokalkontoren har av rekryteringsgruppen. Kontakt har tagits med cheferna för lokalkontoren som beskriver att kontakten med rekryteringsgruppen i stort fungerar bra.

Lokalkontoren ser inga direkta nackdelar med att ha en rekryteringsgrupp men konstaterar att familjehemmen inte alltid räcker till och att de som ska placera barnet då upplever att det tar för lång tid. Särskilt svårt kan det vara att hitta familjehem till vissa grupper, exempelvis ungdomar eller ensamkommande flyktingbarn. De familjehem de får upplevs dock som bra.

De vinster som framhålls är att det blir högre kvalitet och en bättre helhet med ett samlat grepp. Det upplevs också som att rekryteringsgruppen har ett större kontaktnät och att det finns fler familjehem att välja på. Ytterligare en positiv del är att rekryteringen inte stannar upp när det t ex krisar i ett familjehem, vilket det skulle gjort ifall samma familjehemssekreterare skulle skött både rekrytering och stöd till familjehem.

Lokalkontorscheferna kan inte riktigt säga hur stor andel av familjehemmen som de får genom rekryteringsgruppen, men det är betydligt fler än vad kommunerna som är anslutna till Familjepoolen uppger. En del familjehem får lokalkontoren dock rekrytera på egen hand genom kontakter, nätverk och konsulentstödda organisationer.